

Na temelju članka 112. st. 7. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju („Narodne novine“ broj 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 2/07-OURH, 46/07, 45/09 i 63/11), te članka 33. i 84. Statuta Hrvatskog instituta za povijest, na prijedlog Ravnateljice Hrvatskog instituta za povijest, a uz suglasnost Znanstvenog vijeća Hrvatskog instituta za povijest od 22. listopada 2012. godine, Upravno vijeće Instituta na sjednici održanoj _____ 2012. godine donosi

ETIČKI KODEKS HRVATSKOG INSTITUTA ZA POVIJEST

PREAMBULA

Etički kodeks određuje etičnost kao skup načela, prava i obveza kojima se uređuju ljudski i profesionalni odnosi među nastavnim, znanstvenim, suradničkim, stručnim i administrativnim zaposlenicima Hrvatskog instituta za povijest. Upravno vijeće Hrvatskog instituta za povijest smatra da postoje minimalni etički standardi koji se očekuju od zaposlenika Hrvatskog instituta za povijest te ustanove s ciljem opravdanja javnog povjerenja i vjerodostojnosti znanstvenoga i nastavnoga radnog napora.

Temeljne vrijednosti za koje se Upravno vijeće Hrvatskog instituta za povijest zalaže jesu: poštenje, akademska izvrsnost i sloboda, međusobno uvažavanje i ljudsko dostojanstvo, osobna odgovornost i odgovornost ustanova.

Svrha je kodeksa za zaposlenike Hrvatskog instituta za povijest utvrditi opće etičke smjernice i postupke vezane uz njih te ih upozoriti na dužnosti i obveze koje proizlaze iz tog članstva.

Kodeks promiče etička načela i vrijednosti u znanosti te poslovnim odnosima, odnosima prema javnosti, primjeni suvremenih tehnologija i u zaštiti okoliša te utvrđuje postupke u slučajevima odstupanja od spomenutih standarda.

Svrha je kodeksa također utvrditi očekivane odnose zasnovane na odgovornosti i poštenju, a ne izrijekom nabrajati što nije dopušteno.

Kodeksom se ne ograničava ljudska, intelektualna i akademska sloboda, nego naglašava uloga civiliziranog odnosa među svim zaposlenicima Hrvatskog instituta za povijest i odgovorno ostvarivanje prava u skladu s odgovornošću u znanstvenoistraživačkom, nastavnom radu i akademskim obvezama.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovaj dokument, zasnovan na smjernicama Etičkog kodeksa Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju Republike Hrvatske, određuje i promiče etičnost kao skup pozitivnih načela kojima se uređuju norme ljudskih i profesionalnih odnosa zaposlenika Hrvatskog instituta za povijest (u daljnjem tekstu: Institut), kako njihovih međusobnih odnosa, tako i odnosa prema matičnoj ustanovi, drugim pojedincima i ustanovama u sustavu znanosti te odnosi prema znanstvenostručnoj i široj javnosti.

Etičkim kodeksom Instituta uređuju se pitanja:
– etičke odgovornosti pojedinaca u profesionalnom, tj. znanstvenom i javnom djelovanju. Budući da je kao temeljna djelatnost Instituta definirana znanstvena i stručna djelatnost, ovim

se dokumentom, polazeći od načela dobre znanstvene prakse, definiraju odgovornosti pojedinaca i ustanove u provedbi znanstvenog i stručnog rada;

- etičke odgovornosti ustanove;
- načina i subjekata prosuđivanja o eventualnim povredama načela ovog kodeksa, odnosno razrješavanja profesionalnih i međuljudskih konflikata do kojih može doći uslijed odstupanja od tih načela.

Članak 2.

Institut će u svojem djelovanju, uz pridržavanje načela akademske izvrsnosti, promicati najviše etičke i profesionalne vrijednosti – poštenje, savjesnost, vjerodostojnost, odgovornost, kolegijalnost, otvorenost i međusobno poštovanje.

Svrha Etičkog kodeksa nije ograničavanje ljudskih, intelektualnih, profesionalnih ili akademskih sloboda zaposlenika Instituta, nego utvrđivanje očekivanog standarda profesionalnih i ljudskih odnosa. Primjena kodeksa pretpostavlja dobru namjeru i poštnu prosudbu.

Osim znanstvenika, suradnika, stručnih suradnika i ostalih zaposlenika Instituta, očekuje se da se načela ovog Etičkog kodeksa pridržavaju i vanjski suradnici Instituta (sudionici na znanstvenim i drugim projektima ustanove) te naručitelji i/ili korisnici usluga Instituta, kako fizičke tako i pravne osobe.

Članak 3.

Zadaća je zaposlenika Instituta čuvati ugled i dostojanstvo svoje profesije i Instituta, te se odgovorno i etički odnositi prema javnosti, sudionicima istraživanja i ostalim članovima akademske zajednice.

ODNOS PREMA MATIČNOJ USTANOVI I JAVNOSTI

Članak 4.

Zaposlenici Instituta dužni su u svome znanstvenom i stručnom radu, u ispunjavanju svih preuzetih obaveza prema matičnoj ustanovi, te u međusobnom ophođenju ponašati se odgovorno, pošteno, savjesno i vjerodostojno.

Članak 5.

Svaki zaposlenik dužan je poznavati odredbe zakonskih propisa navedenih u zaglavlju ovog dokumenta, te Statut i druge normative akte Instituta.

Članak 6.

U ispunjavanju svih svojih obaveza prema Institutu, drugim ustanovama u sustavu i prema javnosti zaposlenici su dužni izbjeći financijski i vlasnički sukob interesa, sukob interesa spram matične ustanove, te sukob privrženosti.

ODNOS PREMA KOLEGAMA I SURADNICIMA

Članak 7.

Zaposlenici Instituta dužni su poštovati i štititi osobni i profesionalni integritet svojih kolega i suradnika i odnositi se prema njima bez predrasuda, ne diskriminirajući ih po bilo kojoj osnovi.

Članak 8.

Nedopustivo je spolno ili bilo koje drugo uznemiravanje izravnim ili neizravnim uvjetovanjem i prisilom na drugu osobu koja je odbila ili prijavila takvu vrstu ponašanja.

Neprihvatljivo je i zanemarivanje prijava spolnoga uznemiravanja u smislu odgađanja ili neistraživanja prijavljenoga spolnog uznemiravanja.

ODNOS PREMA ZNANSTVENOM I STRUČNOM RADU

Članak 9.

Znanstveni i stručni rad zaposlenika Instituta provodi se u skladu s najvišim etičkim standardima, u skladu s međunarodno prihvaćenim standardima znanstveno-istraživačke odgovornosti, te u skladu s najvišim standardima znanstvene čestitosti i kolegijalnosti, kojima se predmnijeva:

- da su zaposlenici kompetentni u području svoga rada, a da se znanstvena istraživanja i objavljivanje rezultata znanstvenih istraživanja provode u skladu s najvišim etičkim i znanstvenim standardima;
- da se međusobni odnosi zaposlenika ustanove temelje na uzajamnom poštivanju, povjerenju, suradnji i razmjeni mišljenja i informacija o pojedinim stručnim i znanstvenim pitanjima, te da svi zaposlenici imaju pravo na jednak pristup relevantnim informacijama i uporabi javno financirane opreme i materijala;
- da se svi sudionici istraživanja u najvećoj mogućoj mjeri unaprijed upoznaju sa svrhom i ciljevima istraživanja, načinom pohrane i čuvanja podataka, očekivanom upotrebom podataka, te mogućim koristima i štetama, ili neugodnostima koje bi sudionici mogli imati u vrijeme istraživanja, ili nakon njega;
- da se u najvećoj mogućoj mjeri, osim kada to okolnosti i metodologija istraživanja opravdano ne dopuštaju, teži osigurati obaviješteni i dragovoljni usmeni ili pismeni pristanak svih sudionika istraživanja, uključujući osobe koje su u posjedu traženih podataka, ili im omogućuju pristup, ili imaju druge interese koje bi istraživanje moglo ugroziti;
- da se istraživanjem ne narušavaju sigurnost i dostojanstvo sudionika istraživanja, a da se tajnost i anonimnost podataka o njima osiguraju u skladu sa stavom i procjenom istraživača ili sudionika istraživanja, te da se nastoji preduhitriti svaka moguća zloupotreba podataka proizašlih iz istraživanja;
- da svi sudionici istraživanja pristanu na upotrebu uređaja za snimanje slike i/ili tona, da istraživači prije snimanja razgovora svim sudionicima istraživanja detaljno pojašne njihovo pravo na uvid u transkripte, te na reviziju ili povlačenje dijela izjave ili izjave u cjelini;

- da se odustane od istraživanja u slučaju da se njegova provedba, unatoč svim mjerama koje su se poduzele da se to spriječi, kosi s etičkim obvezama istraživača, te da se omogući odustajanje bilo kojeg od sudionika istraživanja;
- da se građa koja se prikupila znanstvenim istraživanjima pohranjuje, čuva, obrađuje i koristi tako da se spriječi gubitak i uništenje građe, kao i pristup nepozvanih, razotkrivanje povjerljivih i tajnih podataka ili moguće zlouporabe najmanje tijekom 10 godina od završetka istraživanja, te da će nakon objavljivanja rezultata istraživanja sva građa biti dostupna na uvid, u razumnim okvirima;
- da je sva obrada podataka proizašlih iz istraživanja vjerodostojna i u skladu sa znanstvenom metodologijom, a da objavljeni rezultati istraživanja i interpretacija građe ni u najmanjoj mjeri ne sadrže izmišljene, krivotvorene ili plagirane podatke, ideje, postupke ili navode;
- da su autori i koautori objavljenih znanstvenih djela sposobni braniti njihov intelektualni sadržaj, te da su sudjelovali u razvoju ideje i/ili izradi koncepcije i/ili metodologije istraživanja; u prikupljanju i/ili obradi i/ili interpretaciji podataka te u pisanju i/ili reviziji teksta znanstvenog djela;
- da se u objavljenim znanstvenim djelima na odgovarajući način navode svi izvori podataka koje su prikupile, interpretirale i objavile druge osobe, skupine, ili ustanove, te da se spominje svako sudjelovanje u istraživanju osoba koje nisu autori znanstvenoga djela;
- da se u skladu s dobrom praksom autorstvo znanstvenog djela ne poklanja, da se ne navodi autorstvo osobe koja za to nije dala svoj pristanak, niti da se iz popisa autora isključuje osoba koja ispunjava uvjete koautorstva;
- da se jedan znanstveni rad ne publicira više no jednom (osim uz izričito odobrenje redakcije publikacije i uz naznaku publikacije u kojoj je prvobitno publiciran), da se rukopis znanstvenoga rada ne šalje istodobno na recenziju ili objavljivanje u više od jedne znanstvene publikacije, da se o stanju vlastitih radova ("u tisku" ili "prihvaćen za objavljivanje") ne izvještava iskrivljeno i neistinito, te da se da se izvori i literatura u znanstvenome djelu ne navode namjerno krivo ili naklono;
- da se sav stručni i znanstveni rad obavlja u skladu s najvišim ekološkim normama, sukladno propisima Republike Hrvatske.

ZNANSTVENO NEPOŠTENJE I PRIJEVARA U ZNANOSTI

Članak 10.

Znanstveno nepoštenje su izmišljanje, krivotvorenje te plagiranje u predlaganju i provođenju istraživanja, recenziji ili objavljivanju rezultata:

- izmišljanje – izmišljanje podataka ili rezultata i njihovo bilježenje ili objavljivanje, izmišljanje bibliografskih podataka o nepostojećim vlastitim ili tuđim publikacijama;
- krivotvorenje – zloraba materijalima istraživanja, opremom ili postupcima te mijenjanje i naknadna manipulacija izvornim podacima ili njihovo neutemeljeno ispuštanje iz analize (primjerice za svrhu „uljepšavanja“ rezultata);

- plagiranje – prepisivanje ili preuzimanje ideja i rezultata drugih autora i prikazivanje kao svojih;
 - onemogućavanje rada drugih znanstvenika i zaposlenika namjernim oštećivanjem ili uništavanjem materijala, opreme ili podataka;
 - istodobno slanje rukopisa znanstvenih radova na recenziju ili objavljivanje u više časopisa;
 - zloporaba autorstva:
 - a. poklonjeno autorstvo – nezasluženo autorstvo
 - b. podmetanje autorstva – gdje se nekoga bez znanja i pristanka dopisuje na popis autora
 - c. brisanje autora koji ispunjavaju uvjete za autorstvo s popisa autora;
 - namjerno krivo ili naklono citiranje literature;
 - iskrivljeno i neistinito obavještanje o broju, veličini i stanju vlastitih radova (primjerice „u tisku“ ili „prihvaćen za objavljivanje“ ako to nije istina);
 - skrivanje sukoba interesa i privrženosti
- Razlike u mišljenju ili ispričiva zabluda nisu znanstveno nepoštenje.

ODNOS ZAPOSLENIKA PREMA ZAINTERESIRANOJ JAVNOSTI

Članak 11.

Zaposlenik postupa profesionalno i nepristrano prema zainteresiranoj javnosti, u skladu s načelima javne službe i u skladu s interesom javnosti.

Članak 12.

Zaposlenik postupa jednako prema svima, bez diskriminacije ili povlašćivanja po bilo kojoj osnovi.

S posebnom pažnjom zaposlenik postupa prema osobama s invaliditetom ili drugim osobama s posebnim potrebama.

ODNOS ZAPOSLENIKA PREMA KORISNICIMA USLUGA

Članak 13.

U odnosu prema korisnicima usluga zaposlenik postupa profesionalno, nepristrano i pristojno.

Zaposlenik u obavljanju dužnosti primjenjuje stručno znanje na takav način da korisnicima usluga pomaže u ostvarivanju njihovih prava, postupajući pritom u skladu s načelom zakonitosti i načelom zaštite javnoga interesa.

Članak 14.

Zaposlenik postupa jednako prema svim korisnicima usluga, bez diskriminacije ili povlašćivanja na osnovi dobi, nacionalnosti, etničke ili socijalne pripadnosti, jezika, rasnoga podrijetla ili na bilo kojoj drugoj osnovi.

Zaposlenik postupa s posebnom pažnjom prema osobama s invaliditetom i drugim osobama s posebnim potrebama.

ODGOVORNOST USTANOVE

Članak 15.

Institut promiče standarde izvrsnosti, autonomije i zakonitosti znanstveno-istraživačkog rada.

Članak 16.

Institut je dužan svakom istraživaču omogućiti pravo na pristup relevantnim informacijama, poštujući važeće propise.

Članak 17.

Institut će osigurati svakom zaposleniku upoznavanje s odredbama zakonskih propisa navedenih u zaglavlju ovog dokumenta, Statutom i drugim normativnim aktima Instituta.

Članak 18.

Institut ima etičku odgovornost dosljedno provjeravati pridržavaju li se zaposlenici i drugi suradnici pravila propisanih Etičkim kodeksom.

Članak 19.

Institut skrbi o poštivanju načela Etičkog kodeksa biranjem Etičkog povjerenstva.

SUKOB INTERESA I PRIVRŽENOSTI

Članak 20.

Sukob interesa je pojava u kojoj djelovanje zaposlenika Instituta uključuje postojanje sukoba osobnih interesa i obveza prema ustanovi, ili u razumnoj mjeri postoji privid takve situacije.

Sukob privrženosti pojava je u kojoj postoji djelovanje ili zaposlenost koje ograničuje obavljanje radnih obveza i odgovornosti preuzetih od Instituta.

Nužno je da se svaki sukob interesa i privrženosti podnese na uvid ustanovi na procjenu, tako da ih se može, u razumnoj mjeri, izbjeći i nadzirati.

Članak 21.

U Institutu je potrebno, zbog izbjegavanja nepotizma, izbjegavati zapošljavanje osoba za koje se, zbog rodbinskih ili bliskih odnosa s osobama koje bi im bile izravno nadređene, može u razumnoj mjeri procijeniti postojanje sukoba interesa.

ETIČKO POVJERENSTVO

Članak 22.

Etičko povjerenstvo imenuje Znanstveno vijeće Instituta iz redova zaposlenika. Povjerenstvo se sastoji od 5 članova – 3 znanstvenika, 1 zaposlenika stručne službe Instituta i 1 suradnika –znanstvenog novaka.

Članak 23.

Povjerenstvo je dužno ocijeniti i osuditi svako postupanje protivno načelima ovog dokumenta i iznaći način za rješavanje eventualnih profesionalnih i međuljudskih konflikata.

Povjerenstvo prilikom podnošenja prijedloga znanstvenih projekata ocjenjuje njihovu sukladnost s utvrđenim međunarodnim, nacionalnim i institutskim etičkim standardima.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 24.

Potpisivanjem ugovora o radu zaposlenik prihvaća ovaj Etički kodeks i obvezu djelovanja i ponašanja u skladu s njime.

Članak 25.

Izmjene i dopune Etičkog kodeksa provode se po istome postupku kao i pri njegovu donošenju.

Članak 26.

Ovaj Etički kodeks objavljuje se na mrežnim internetskim stranicama Instituta, a stupa na snagu osmoga dana od dana objave na oglasnoj ploči Instituta.

Zagreb, _____ 2012.

Predsjednik Upravnoga vijeća:

Danijel Mondekar, prof.